MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
DAVID SCICLUNA

Seduta tat-3 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 1412/1991/1

Paul Cilia

vs

Sammy Meilaq ghan-nom u in rapprezentanza tal-Malta Drydocks

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni pprezentata fit-3 ta' Dicembru 1991 li permezz taghha l-attur wara li ppremetta:

Illi hu haddiem tal-Malta Drydocks u jsofri minn dizabilita` permanenti konsistenti f'telf ta' smigh li hu effett tax-xoghol li hadem fih;

Illi l-konvenut nomine huwa responsabbli ghal din id-dizabilita` permanenti li jsofri minnha l-attur minhabba n-nuqqas ta' prudenza, diligenza, hsieb u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti da parti tal-istess konvenut nomine li ma tax protezzjoni kif suppost lill-attur kontra l-effett tax-xoghol li kien jahdem fih;

Illi l-konvenut nomine gie interpellat biex jersaq ghal likwidazzjoni u hlas tad-danni kollha sofferti mill-attur izda baqa' inadempjenti;

Talab li din il-Qorti, ghar-ragunijiet premessi:

1. Tiddikjarah lill-konvenut nomine responsabbli ghal korriment u ghad-dizabilita` permanenti li jsofri minnha l-attur u ghad-danni konsegwenzjali.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur okkorrendo bl-opra ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna lil konvenut nomine jhallas id-danni kollha hekk likwidati.

Bl-ispejjes komprizi dawk tal-ittra ufficjali tat-22 ta' Frar, 1991 kontra l-konvenut nomine li gie ngunt ghas-subizzjoni;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut nomine fejn qal:

1. Illi t-talbiet attrici huma preskritti ai termini tal-artikolu 2153 tal-Kodici Civili billi l-attur ilu jsofri mid-dizabilita` li qed jilmenta minnha aktar minn tnax-il sena.

2. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt billi l-konvenut nomine ma jahti bl-ebda mod ghad-dizabilita` li l-attur jallega li ghandu.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-kontendenti u l-listi tax-xhieda taghhom;

Rat id-digriet tat-12 ta' Frar 1992 li permezz tieghu gie nominat l-Avukat Dottor Joseph Zammit Mckeon bhala perit legali biex ifittex u jirrelata dwar it-talbiet tal-attur wara li jiehu konjizzjoni tal-eccezzjonijiet tal-konvenut, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat id-digriet tat-28 ta' Frar 1995 li permezz tieghu gie nominat il-Kirurgu Tabib John Pace Balzan bhala espert mediku biex jassisti lill-perit legali;

Rat ir-relazzjoni debitament mahlufa fl-10 ta' Jannar 2001;

Rat in-nota ta' kritika ta' l-attur ghar-relazzjoni tal-perit legali;

Semghet is-sottomissjonjiet ta' l-Avukat Dr. Pawlu Lia ghall-konvenut nomine;

Ikkunsidrat illi:-

Permezz ta' l-eccezzjoni preliminari tieghu l-konvenut nomine eccepixxa li l-azzjoni attrici hi preskritta a tenur ta' l-artikolu 2153 tal-Kodici Civili. Dan l-artikolu jipprovdi:

"L-azzjoni ghall-hlas tal-hsarat mhux ikkagunati b'reat taqa' bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' sentejn".

Ta' rilevanza huwa wkoll l-artikolu 2137 tal-Kodici Civili li jipprovdi:

"Bla hsara ta' disposizzjonijiet ohra tal-ligi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tigi ezercitata, minghajr ma jittiehed qies ta' l-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss".

Irid ghalhekk jigi determinat minn meta l-attur fil-kaz odjern seta' jezercita l-azzjoni minnu ntentata.

L-attur xehed li qabel ma dahal jahdem it-Tarzna qatt ma kellu problemi ta' smiegh. Il-problemi nqalghu mill-1972 'il

quddiem meta kien jahdem fil-boiler shop fejn ikun hemm hsejjes enormi. Kien ilu jahdem hemm mill-1967. Ilbies protettiv bhal *earmuffs* kien inezistenti. Beda jinduna li kien qed ibati minn nuqqas ta' smiegh fis-sens li meta jmur id-dar ma kienx jisma' lil min ikellmu jekk ma jghajjatx. Din il-kondizzjoni baqghet tirrepeti ruha anke fuq ix-xoghol. Billi l-problemi ta' nuqqas ta' smiegh kienu qed isiru akuti, mar ghand l-ispecjalista tal-ENT Pierre Damato. L-attur qal li kien hu stess li thabat biex jigu provduti *earmuffs* lill-haddiema.

In kontroezami l-attur xehed li fis-snin precedenti ghall-1973 li fihom kien foreman fil-boiler shop kien diga` beda jbati hsara f'widnej u din il-hsara kompliet sal-1978. Ghamel testijiet u hargulu certifikati. Fl-1979 ghamel operazzjoni ghaliex il-hsejjes eccessivi kienu qed jikkagunawlu ugiegh f'widnejh. Hu spicca sena u nofs qabel il-61 sena bl-early retirement peress illi ma felahx ibati aktar b'widnejh.

L-attur xehed ukoll li kien fl-1980 li sar jaf mit-tobba l-ewwel darba li l-ambjent tax-xoghol kien ghamillu hsara f'widnejh u ghalhekk talab xoghol f'ambjent bla storbju minnufih. Tawh xoghol alternattiv biss sentejn wara, jidhirlu f'April 1982. Sakemm tawh dan ix-xoghol alternattiv baqa' jahdem fl-istorbju. Wara April 1982 ma baqax jahdem fl-istorbju, u dan sakemm spicca mix-xoghol. Matul is-sentejn ta' bejn l-1980 u l-1982 it-Tarzna ma tatu ebda rimedju li bih itejjeb il-qaghda tieghu. Wara l-1982, huwa ghamel aktar testijiet u sabu li fl-ambjent il-gdid ta' ufficcju ma kienx mar ghall-aghar. Baqa' l-istess.

Mid-dokumenti esibiti mill-attur jirrizulta li fis-16 ta' Mejju 1980 talab transfer ghal post b'inqas hsejjes (Dok. E12) u ma' din l-ittra ehmez certifikat mediku tal-Professur Pierre D'Amato datat 13 ta' Mejju 1980 (Dok. F13) fejn dan indika li nies bil-kondizzjoni ta' l-attur huma "very sensitive to loud noise and are very prone to acoustic trauma which would increase the neurosensory loss and further impair their hearing" u rrakkomanda li l-attur ma jahdimx "in a noisy environment such as a dockyard workshop".

Fit-12 ta' Novembru 1981 rega' gie ezaminat mill-ispecjalista tal-ENT fl-Isptar San Luqa u, skond l-attur, mit-tests irrizulta li mar mill-hazin ghall-aghar. Huwa esebixxa kopja ta' certifikat mediku (Dok. H15A).

Xehdet ukoll Dr. Maria Sciberras, medical administrator ta' l-Isptar San Luqa li, fost affarijiet ohra, indikat li mill-file ta' l-attur jirrizulta li fid-19 ta' Novembru 1981 nghata parir biex jevita "loud noises".

L-espert mediku kkonkluda li fil-kaz ta' l-attur il-kawzi tan-nuqqas ta' smiegh kienu tlieta: (1) l-otosclerosis li hija kundizzjoni progressiva li tista' twassal ghal nuqqas ta' smiegh totali, (2) bla dubju l-hoss esagerat li l-attur kien espost ghalih kompla jgharraqlu s-smiegh, u (3) l-effett ta' l-eta`.

A bazi ta' dawn il-fatti saljenti l-perit legali ghamel dawn l-osservazzjonijiet rigwardanti l-eccezzjoni ta' preskrizzjoni tal-konvenut nomine:

" 20. Fil-kaz in ezami l-attur mhux qed jallega li garrab korriment izda qed isostni li sofra telf ta’ smiegh minhabba hsejjes eccessivi li ghalihom kien espost fuq il-post tax-xoghol tieghu. Waqt li fil-kaz ta’ korriment id-data li fiha persuna tbati l-hsara hija maghrufa bil-preciz f’liema kaz iz-zmien tal-preskrizzjoni jibda jghaddi minn dik il-gurnata ghaliex id-dritt tal-azzjoni jista’ jigi esercitat minn dak-in-nhar, fil-kaz ta’ mard industrijali bhal ma hu telf ta’ smiegh iz-zmien li fih id-danneggjat ikun bata l-hsara mhux dejjem jista’ jigi determinat bil-preciz. Fil-kaz in esami l-esponent gabar evidenza bizzejjed li tista twasslu biex jistabilixxi meta l-attur garrab il-hsara u allura seta’ jesercita l-azzjoni.

21. Mill-provi rrizulta li qabel l-attur dahal jahdem it-tarzna fl-1947 ma kellux problemi ta’ smiegh. Skond l-attur stess, il-problemi ta’ nuqqas ta’ smiegh bdew fl-1972 meta kien jahdem fil-boiler shop tat-tarzna fejn kien ilu jahdem mill-1967 u fejn l-ambjent tax-xoghol kien karatterizzat minn hsejjes qawwija. Fl-1978 ghamel testijiet u fl-1979 ghamel operazzjoni kirurgika f’widnejh. Skond l-attur kien

fl-1980 meta sar jaf ghall-ewwel darba mit-tobba li l-ambjent tax-xoghol tieghu kienu ghamillu hsara f'widnejh. **Id-Dok. F13A esebit mill-attur stess jitkellem wahdu.** Kien biss wara April 1982 li nghata xoghol fejn ma kienx hemm storbju.

22. Mill-file tal-isptar tal-attur, irrizulta li l-hsara fil-widnejn tal-attur kienet investigata fis- 6 ta' Awissu 1979 b'intervent kirurgiku jsir fil- 21 ta' Awissu, 1979, b'aktar accertament u konfermi biex jevita l-hsejjes gholjin sad-**19 ta' Novembru, 1981.**

23. Minkejja li l-hsara kienet accertata bejn il-13 ta' Mejju, 1980 u d- 19 ta' Novembru, 1981, l-attur halla jghaddu aktar minn disa' snin sa ma pprezenta ittra ufficjali kontra l-konvenut noe fit-22 ta' Frar, 1991 fejn talab il-likwidazzjoni tad-danni u wara pprezenta c-citazzjoni odjerna fit- 3 ta' Dicembru, 1991.

24. Matul dak il-perjodu ta' disa' snin ma kien hemm ebda interruzzjoni tal-preskrizzjoni skond il-ligi u lanqas xi rikonoxximent da parti tal-konvenut noe skond l-Art. 2133 tal-Kap. 16. Il-fatt li wara l-1982 sar trasferiment tal-attur ghal ambjent fejn ma kienx hemm hsejjes qawwija ma jammontax ghal rikonoxximent fit-termini tal-ligi.

25. Ghaldaqstant galadarba rrizulta li l-attur seta' jesercita l-azzjoni tieghu a tenur tal-Art. 2137 tal-Kap. 16 tal-inqas b'sehh mid-19 ta' Novembru 1991 u stante li fis-sentejn ta' wara la pprezenta citazzjoni u lanqas xi att gudizzjarju sabiex jinterrompi l-preskrizzjoni, **l-azzjoni attrici ghandha titqies bhala preskritta a tenur tal-Art. 2153 tal-Kap. 16 u konsegwentement l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut noe ghandha tkun akkolta**".

Fin-nota ta' kritika tieghu l-attur ighid li l-perit legali mar kontra dak li stabilixxa l-perit mediku Mr. Pace Balzan billi dan fix-xiehda tieghu in eskussjoni qal li ma setax ighid meta beda l-effett tal-hoss esagerat fuq in-nuqqas ta' smiegh. Ghalhekk, isostni l-attur, il-perit legali stabilixxa data fuq punt tekniku li l-perit mediku ddikjara li ma tistax tigi stabbilita. Skond hu, il-perijodu preskrittiv jibda

jiddekorri mid-data minn meta din id-dizabilita` giet kristalizzata u mhux mid-data minn meta nbdiet.

Il-Qorti ezaminat id-dokumenti kollha esebiti u x-xiehda moghtija u jirrizultalha li filwaqt li huwa minnu li l-attur fix-xiehda tieghu ta' l-20 ta' Mejju 1997 ighid li kien fl-1980 li sar jaf mit-tobba l-ewwel darba li l-ambjent tax-xoghol kien ghamillu hsara f'widnejh, ic-certifikat Dok. F13 ighid x'jista' jigri jekk l-attur jibqa' jahdem f'ambjent storbjuz u ghalhekk jirrakomanda li ma jibqax jahdem f'tali ambjent, filwaqt li c-certifikat Dok. H15A jirrakomanda biss li l-attur ma jahdimx f'ambjent storbjuz. Kien fl-1990, skond certifikat datat it-8 ta' Ottubru 1990 (Dok. L26) rilaxxat mill-ispecjalista Mr. A. Griscti Soler li gie determinat li l-ambjent storbjuz li fih kien jahdem l-attur **"has contributed, no doubt, to his sensorineural hearing loss"**. U f'certifikat sussegwenti tad-29 ta' Jannar 1991 (Dok. P30) l-istess specjalista stqarr li l-persentagg ta' **"noise induced hearing loss after that due to cochlear otosclerosis is about 10%"**.

Ghalhekk fil-fehma tal-Qorti din l-azzjoni **setghet tigi ezercitata** mit-8 ta' Ottubru 1990 u mhux fil-perijodu ndikat mill-perit legali peress li dak iz-zmien ma kienx ghadu gie determinat xi grad ta' dizabilita` li l-attur kien sofra minhabba l-hsejjes fuq il-post tax-xoghol. Anzi c-certifikati esebiti jikkontjenu biss rakkomandazzjonijiet biex l-attur ma jahdimx f'ambjent storbjuz minhabba dak li seta' jigri. Billi c-citazzjoni odjerna giet intavolata fit-3 ta' Dicembru 1991, ifisser li l-perijodu preskrittiv ma kienx iddekorra u ghaldaqstant l-eccezzjoni ta' preskrizzjoni hi respinta.

Mill-provi migjuba u partikolarment mic-certifikati medici suriferiti jirrizulta li l-konvenut nomine kien gie preavvizat dwar il-kondizzjoni ta' l-attur u dwar il-htiega li jahdem f'ambjent mhux storbjuz. Sfortunatament kien biss madwar sentejn wara li ha l-ewwel transfer ghal post anqas storbjuz. Minhabba n-nuqqas ta' azzjoni effettiva u tempestiva da parti tal-Malta Drydocks, li lanqas kienet tipprovdi l-aktar oggett baziku biex ihares lill-impjegati mill-

istorbju, u cioe` *earmuffs*, is-socjeta` konvenuta ghandha twiegeb ghad-danni li sofra l-attur.

Skond il-perit mediku d-dizabilita` kompensabbli ta' l-attur hija ta' 35%. L-attur twieled fid-29 ta' Lulju 1931 (ara Dok. N28). Fit-8 ta' Ottubru 1990 kellu 59 sena. Fil-fehma tal-Qorti, fic-cirkostanzi tal-kaz, *multiplier* realistiku huwa ta' hames snin. Bhala bazi ghad-dhul annwu medju se jittiehed id-dhul tieghu gross ghas-sena 1990 skond id-Dok. JZM1, u cioe` Lm3,813. B'hekk il-*lucrum cessans* irid jigi komputat kif gej:

Lm3,813 x 5 x 35% = Lm6,672.

Fuq l-insenjament ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fis-sentenza taghha tal-5 ta' Ottubru 2001 fil-kawza fl-ismijiet **Lawrence Caruana vs Anthony Falzon**, stante li issa ghaddew aktar minn ghaxar snin ma hu se jsir l-ebda tnaqqis ghal *lump sum payment*.

Ghal dawn il-motivi:-

Tiddeciedi billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut nomine u tilqa' t-talbiet attrici u ghalhekk:

(1) tiddikjara lill-konvenut nomine responsabbli ghall-korriment u ghad-dizabilita` permanenti li jsofri minnha l-attur u ghad-danni konsegwenzjali,
(2) tillikwida d-danni fl-ammont ta' Lm6,672, u
(3) tikkundanna lill-konvenut nomine jhallas lill-attur is-somma hekk likwidata ta' Lm6,672.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut nomine.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------